

Nr 213.

Av herr Svensson i Alingsås m. fl., *angående rätt för arrendatorer å mark, tillhörande donationer och stiftelser, att inlösa av desamma innehavda jordbruksfastigheter.*

Under de senaste årtiondena ha statsmakterna genom en rad olika beslut sökt förbättra jordarrendatorernas ställning och i görligaste mån underlätta deras strävan att förvärva den av dem brukade jorden. Erinras må om den år 1907 helt nyskrivna arrendelagen med den senaste större kompletteringen år 1943 och den sistnämnda år antagna lagen om arrendators förköpsrätt, ensittarlagens tillkomst år 1918 och den av riksdagen år 1947 begärda utredningen om vidsträcktare tillämpning av ensittarlagen. Vidare ha som bekant möjligheter skapats för arrendatorer av kyrklig jord att under vissa förhållanden förvärva de arrenderade brukningsdelarna. Sedan riksdagen år 1946 begärt utredning om ökade möjligheter att avyttra kyrklig jord, har denna utredning uppdragits åt kungl. kammarkollegium. Skulle denna utredning utmynna i positiva förslag med därav följande lagändring, kan man förvänta, att det i stor utsträckning blir just arrendatorerna som komma att begagna sig av de nya möjligheterna.

En kategori arrendatorer har dock blivit ställd utanför i vad det gäller generell möjlighet att förvärva den arrenderade jorden. Vi åsyfta arrendatorer å jord, som donerats till stiftelser av allmän karaktär. I den mån dessa arrendatorer själva äro ägare till de av dem brukade boningshusen, finnes det visserligen teoretisk möjlighet för dem att använda sig av ensittarlagen, men dessa fall torde vara ytterligt få, och för den stora massan av brukarna återstår endast möjligheten att söka komma till tals med stiftelsens ledning. Men mången gång är det fråga om donationer gjorda för hundratals år sedan och med för vår tid mycket egendomliga, för att icke säga främmande föreskrifter om ändamål, arbetsätt och styrelse. Denna konservering av gammal tids betraktelsesätt kommer helt naturligt lätt till synes i donationsledningens inställning till frågan om eventuell försäljning av arrenderade brukningsdelar, d. v. s. man betraktar en sådan eventualitet som helt utesluten, och därmed är frågan avskriven. Och då kan det likväl vara fråga om fall, då brukningsdelen innehafts av samma släkt generation efter generation, som med slit och släp arbetat upp fastigheten och med många band bundits vid den torva, där den fötts. Om dessa brukare vilja skaffa sig en egen grund, så går detta följ-

aktligen endast om man lämnar sina förfäders arbete åt dess öde och söker sig på annat håll. Att detta förhållande innebär en social orättvisa är uppenbart, och förhållandet framkallar också oro och irritation. Det måste vara ett samhällsintresse, att detta irritationsmoment såvitt möjligt avlägsnas. Vi anse det sålunda vara angeläget att frågan om dessa arrendatorers rätt att få friköpa den av dem innehavda marken utredes. Vi äro visserligen fullt medvetna om de invändningar, som rent principiellt kunna resas mot en lagstiftning, som berör äganderätten till jord, vilken ursprungligen disponerats genom exempelvis testamentsbestämmelser, men principfrågan torde få anses löst genom tillkomsten av ensittarlagen. Vad vi åsyfta är alltså att den grupp arrendatorer det här är fråga om blir jämförbar med den grupp ensittarlagen avser att hjälpa.

Med stöd av det anförda få vi härmed föreslå,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående rätt för arrendatorer å mark tillhörande donationer och stiftelser att inlösa av desamma innehavda jordbruksfastigheter samt framläggande av de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 21 januari 1948.

Patrik Svensson.

Carl E. Johansson,
Torp.

Artur E. Lundqvist.

C. P. Olsson,
Mellerud.

Nils Odhe.
